

Nr 51.

Ankom till riksdagens kansli den 17 maj 1923 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. m. jämte i ämnet väckta motioner, allt i vad rör jordbruksärenden.
(1:a avd.)

I en till riksdagen den 8 januari 1923 avlåten proposition, nr 2, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels antaga propositionen bilagt förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst;

dels ock medgiva, att till befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, statens domäner, flottans pensionskassa samt statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. dyrtidstillägg för budgetåret 1923—1924 må utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas.

Ifrågavarande proposition, vilken hänvisats såvitt den angår pensionsväsendet till bankoutskottet och i vad den rör jordbruksärenden till jordbruksutskottet, har i övrigt hänvisats till statsutskottet.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till ovanberörda statsrådsprotokoll.

Vidare har Kungl. Maj:t i den till riksdagen den 8 januari 1923 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen *dels* under punkt 150 att till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid statens reproduktionsanstalt anvisa för budgetåret 1923—1924 ett extra förslagsanslag av 4,500 kronor, att utgå i första hand av inkomster av anstalten,

dels ock under punkt 184 att till bestridande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid andra verk och institutioner än statens reproduktionsanstalt anvisa för budgetåret 1923—1924 under nionde huvudtiteln ett extra förslagsanslag av 1,350,000 kronor.

Motioner.

I anledning av proposition nr 2 har inom riksdagen väckts följande motioner, vilka i vad de röra jordbruksärenden hänvisats till jordbruksutskottet, nämligen:

1) nr 132 i första kammaren av herr *Asplund*, vari hemställts, att riksdagen ville bifalla Kungl. Maj:ts i propositionen nr 2 avlåtna förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. m. under förutsättning att följande ändringar vidtagas:

Dyrtidstillägg skall utgå med jämnt, nedåt avrundat krontal efter ett procenttal, som för befattningshavare vid icke reglerat verk utgör 45 och för annan 27 procent av det utav Kungl. Maj:t fastställda talet för levnadskostnadsökningen och som avrundas till närmast lägre hela tal och beräknas på ett till jämnt krontal nedåt avrundat tilläggsunderlag, som erhålles, om man till den för månad uppburna avlöningen lägger dels för varje befattningshavare 50 kronor, dels för befattningshavare, som på grund av försörjningsplikt underhåller barn under 16 års ålder, 15 kronor för varje sådant barn, varvid skall iakttagas, att nämnda tilläggsunderlag icke må överstiga dubbla månadsavlöningen; dock att beträffande befattningshavare, som icke på grund av försörjningsplikt underhåller barn under 16 år och icke uppnått 25 års ålder, dyrtidstillägget minskas med en tiondedel.

2) nr 133 i första kammaren av herr *Franzén*, vari hemställts, att riksdagen vid bestämmandet av de allmänna grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst ville vidtaga åtgärder för hävandet av i motionen berörda olägenheter;

3) nr 134 i första kammaren av herrar *Julin* och *Winberg*, likalydande med nr 174 i andra kammaren av herr *Hage m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att de från och med 1 juli 1922 gällande allmänna grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst skola fortfarande gälla;

4) nr 172 i andra kammaren av herrar *Starbäck* och *Lauren*, vari hemställts, att riksdagen i fråga om dyrtidstillägg till statens befattningshavare måtte besluta sådan ändring av Kungl. Maj:ts proposition nr 2, att kompensationsprocenten i någon mån höjes, förslagsvis från 50 % till 53 %, att den av Kungl. Maj:t föreslagna begränsningen av

det lönebelopp, å vilket dyrtidstillägg skall utgå, bortfaller, samt att rätten till personligt dyrtidstillägg i förekommande fall inom de löne-reglerade verken bibehålles;

5) nr 173 i andra kammaren av herr *Kimmanson*, vari hemställets, dels att dyrtidstillägg fortfarande måtte utgå för avlöning till och med 1,250 kronor i månaden, dels ock att de personliga dyrtidstilläggen icke måtte avskaffas, med mindre än att motsvarande kompensation beredes;

6) nr 174 i andra kammaren av herr *Hage m. fl.*, vari hemställets, att riksdagen måtte besluta att de från och med 1 juli 1922 gällande allmänna grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst skola fortfarande gälla;

7) nr 175 i andra kammaren av herr *Olsson* i Kalmar *m. fl.*, vari hemställets, att riksdagen ville besluta att fastställa grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens m. m., vad beträffar det procentuella tillägget, på sätt i motionen angivits;

8) nr 176 i andra kammaren av herr *Olsson* i Kalmar *m. fl.*, vari hemställets, att riksdagen ville besluta att fastställa grunderna för beräkande av särskilt dyrtidstillägg åt befattningshavare med försörjningsplikt på sätt i motionen angivits; samt

9) nr 177 i andra kammaren av herr *Olsson* i Kalmar *m. fl.*, vari hemställets, att riksdagen ville besluta, att nu gällande bestämmelser i avseende å personliga dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst jämväl skola äga tillämpning under budgetåret 1923—1924.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de gjorda framställningarna, hänvisas till motionerna.

Utskottet vill erinra, att innevarande riksdag redan godkänt vissa allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst med undantag dock bland annat i vad angår de under jordbruksdepartementet hörande befattningshavare.

Genom nämnda beslut, vilket innebär viss avvikelse från vad Kungl. Maj:t i ämnet föreslagit, har riksdagen även i princip intagit sin ställning till de i ämnet väckta motionerna.

Vad riksdagen sålunda beslutat bör enligt utskottets mening fastställas att i tillämpliga delar gälla jämväl beträffande under jordbruksdepartementet hörande befattningshavare. Med hänsyn till riksdagens beslut i fråga om grunderna för dyrtidstilläggen torde det i Kungl. Maj:ts proposition äskade anslaget till dyrtidstillägg å 1,350,000 kronor böra ökas med 25,000 eller till 1,375,000 kronor.

Under återopande av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

Utskottet.

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förvarande proposition samt de av herr Asplund, herrar Starbäck och Laurén, herr Kinmanson, herr P. V. Olsson m. fl., under nr 175, och herr P. V. Olsson m. fl., under nr 176, i ämnet väckta motionerna, ävensom med bifall till herr P. V. Olssons m. fl. motion nr 177, samt med avslag å herrar Franzéns, Julins och Winbergs och Hages m. fl. ovanberörda motioner, må

1) godkänna vid detta utlåtande fogat förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst (Bil. A) att i tillämpliga delar gälla jämväl under jordbruksdepartementet hörande befattningshavare;

2) medgiva, att till befattningshavare vid statens domäner dyrtidstillägg för budgetåret 1923—1924 må utgå av de medel, av vilka verkets omkostnader i övrigt bestridas;

3) till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid statens reproduktionsanstalt under nionde huvudtiteln anvisa för budgetåret 1923—1924 ett extra förslagsanslag av 4,500 kronor, att utgå i första hand av inkomster av statens reproduktionsanstalt;

4) till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid andra verk och institutioner än statens reproduktionsanstalt under nionde huvudtiteln anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra förslagsanslag* av 1,375,000 kronor.

Stockholm den 17 maj 1923.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:
 från första kammaren: herrar *Persson, Nils, Hellström, P., Boberg, Dalberg, Eriksson*
 i Ljusdal, greve *Wachtmeister, Andersson, E. B.*, och *Gabrielsson* samt
 från andra kammaren: herrar *Nilsson* i Tånga, *Olsson* i Broberg, *Hedlund* i Östersund, frih. *Hermelin, Andersson* i Grimbo, *Aarnseth* och *Björk*.

Bilaga A.

Förslag

till

kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Häri genom förordnas som följer:

§ 1.

Mom. 1. Befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga, där ej bestämmelser i annan ordning äro eller varda meddelade, med nedan i denna författning angivna begränsningar och undantag uppbära dyrtidstillägg å följande i avlöningen ingående slag av kontanta förmåner, nämligen:

- lön och lönetillägg;
- tjänstgöringspenningar;
- vikariatersättning;
- ortstillägg, dyrortstillägg, kallortstillägg, enslighetstillägg och fryskeppstillägg;
- arvode;
- ålderstillägg och därmed jämförlig avlöningsförhöjning;
- extra avlöningstillägg;
- extra lönetillägg;
- provisoriskt avlöningstillägg;
- tillfällig löneförbättring;
- tillfälligt lönetillägg;
- ersättning för bostad, bränsle, lyse, inkvartering och beklädnad;
- inkvarterings- och servisbidrag;
- lönetillägg för tjänstehästar;
- dagavlöning och dagavlöningstillägg vid armén och marinen samt portionersättning för underofficerare vid flottan, beräknad efter 62 öre per dag;
- härads-skrivares och landsfiskals förvaltningsbidrag;
- uppmuntringspenningar och tillfällig arvodesförhöjning för lotsar kvarstående på gammal stat;

docentstipendium vid statens högskolor;
tantiem till överdirektör vid statens vattenfallsverk och kraftverksdirektör; samt

särskild gottgörelse till lokomotivförare, som bestrider tjänst såsom lokomotivmästare.

Mom. 2. Åtnjuter befattningshavare, som i mom. 1 omförmäles, i och för tjänsten efter vederbörande myndighets bestämmande beklädnadsersättning eller annan kontant ersättning, må jämväl å sådan ersättning dyrtidstillägg utgå, om och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av stegringen i levnadskostnaderna beviljad förhöjning av ersättningen, prövar sådant av omständigheterna påkallat.

Detsamma skall gälla i fråga om arvode till stenograf enligt avlöningsreglementena för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk samt vid domänverket ävensom arvode till föreståndare för växeltelefonstation och till tågdirigent samt ersättning för beredskapstjänst enligt avlöningsreglementet för tjänstemän vid postverket m. fl.

Mom. 3. Dyrtidstillägg utgår icke å det särskilda belopp, som i samband med övergång till systemet med avlöningens utbetalande i efter-skott enligt medgivande av riksdagen kan komma att utbetalas till befattningshavare, villka erhålla definitiv lönereglering.

§ 2.

För att tjäna till grund vid dyrtidstilläggets bestämmande skall, med ledning av genom socialstyrelsens försorg verkställda beräkningar rörande den efter ingången av augusti månad 1914 inträdda ökningen i levnadskostnader, av Kungl. Maj:t fastställas det tal, som skall anses motsvara levnadskostnadsökningen.

Allt eftersom inträffade förändringar i levnadskostnadernas allmänna läge därtill giva anledning, fastställer Kungl. Maj:t, med ledning av de av socialstyrelsen senast verkställda beräkningar, nytt tal för ökningen i levnadskostnader att äga tillämpning från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut kungjorts, till den månad, under vilken Kungl. Maj:t må komma att på grund av ånyo inträdd förändring fastställa annat tal.

Närmare föreskrifter angående de beräkningar rörande ökningen av levnadskostnader, som skola av socialstyrelsen verkställas, meddelas av Kungl. Maj:t.

§ 3.

Där annorlunda icke är i § 4 av denna kungörelse eller eljest i särskild ordning stadgat, utgår dyrtidstillägget å den för månad uppburna avlöningen efter ett procenttal, motsvarande hälften av det utav Kungl. Maj:t fastställda talet för levnadskostnadsökningen och i förekommande fall avjämnat till närmast lägre hela tal; dock att

dels beträffande befattningshavare, vilken vid början av det kalenderkvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, på grund av försörjningsplikt underhållit barn under 16 års ålder, dyrtidstillägget ökas med ett belopp, räknat efter 5 kronor för månad och varje sålunda underhållet barn, dock högst med det belopp, vartill det procentuella dyrtidstillägget för motsvarande tid uppgår,

dels ock beträffande annan befattningshavare, vilken vid början av det kvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, icke uppnått 25 års ålder, dyrtidstillägget minskas med en tiondel.

Förhöjning av dyrtidstillägg inträder icke på grund av försörjningsplikt för barn, som i egenskap av pensionär äger åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel. Barn, vars föräldrar båda äro såsom befattningshavare i statens tjänst eller innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens berättigade till dyrtidstillägg av statsmedel, räknas endast till den av föräldrarna, som åtnjuter den högsta avlöningen, eller, om avlöningarna äro lika, till fadern. Gift kvinnlig befattningshavare, vilkens man icke såsom befattningshavare i statens tjänst eller innehavare av lärarbefattning som nyss sagts är berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel, äger tillgodonjuta dyrtidstillägg för barn endast om mannen är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligt urståndsatt att bidra till familjens underhåll.

Uppgår avlöningen till mera än 650 kronor i månaden, utgår å den del, som överstiger nämnda belopp, icke dyrtidstillägg.

Dyrtidstillägg utgår ej å i avlöningen ingående öretal, som överstiger fullt krontal. Vad av det beräknade dyrtidstillägget överskjuter helt krontal bortfaller.

§ 4.

Mom. 1. Till befattningshavare, vilka åtnjuta lön eller arvode enligt gällande avlöningsreglementen för befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, vid domänverket, vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, för officerare och underofficerare samt civilmilitära

beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid armén och marinen samt för befattningshavare vid lots- och fyrstaten, skall dyrtidstillägg utgå i enlighet med föreskrifterna i § 3, dock med iakttagande därav,

att det i § 3 omnämnda procenttal skall i varje särskilt fall minskas med 18,

att det belopp, varmed dyrtidstillägget ökas för varje underhållet barn, utgör 4 kronor, samt

att dyrtidstillägg icke utgår å den del av avlöningen, som må överstiga 800 kronor i månaden.

Vad nu är sagt skall jämväl äga tillämpning å sådana i förenämnda avlöningsreglementen avsedda icke-ordinarie befattningshavare, till vilka arvode utgår med i vederbörande stater angivna belopp.

Mom. 2. Därest för befattningshavare, som i mom. 1 avses, löneinkomsten jämte dyrtidstillägg enligt samma mom. understiger vad som skulle utgjort befattningshavarens löneinkomst närmast före övergången till den nya lönestaten jämte dyrtidstillägg enligt bestämmelserna i § 3, äger befattningshavaren åtnjuta gottgörelse härför i form av personligt dyrtidstillägg.

Sådant personligt dyrtidstillägg må av befattningshavaren tillgodonjutas allenast i den mån han icke genom avlöningsförhöjning, vare sig i samma tjänst eller efter förflyttning till annan befattning, erhåller en löneinkomst, som jämte dyrtidstillägg enligt mom. 1 uppgår till den inkomst, han vid motsvarande tidpunkt skolat åtnjuta, om han då kvarstått med den avlöning, han innehaft närmast före övergången till den nya lönestaten, och därå uppburit dyrtidstillägg enligt bestämmelserna i § 3.

Med löneinkomst enligt detta mom. förstås i varje särskilt fall de sammanlagda avlöningsförmåner, vilka i av Kungl. Maj:t utfärdade övergångsbestämmelser till den nya lönestaten medräknas för bedömande av huruvida befattningshavaren lidit avlöningsminskning genom övergång till den nya lönestaten, ävensom i förekommande fall personligt lönestillägg, som uppbäres på grund av sagda övergångsbestämmelser.

§ 5.

Dyrtidstillägg beräknas, med nedan angivna undantag, endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas dyrtidstillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel; dock att *dels* dyrtidstillägg åt befattningshavare vid universiteten, de allmänna läroverken och navigationsskolorna samt till lantbruksakademiens sekreterare beräknas

å hela det belopp, vartill i § 1 angivna avlöningsförmåner författningsenligt uppgå, utan avseende därå, att till bestridande av nämnda institutioners utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel, *dels* beträffande biträdande lärare vid musikaliska akademien, till vilkens avlöande akademien lämnar tillskott av egna medel, dyrtidstillägg beräknas jämväl å sådant tillskott, i den mån ersättningen icke utgår efter högre belopp för undervisningstimme i veckan än som tillkommer ordinarie lärare vid akademien, *dels ock* till vikarie för häradshövding samt till andre notarie i domsaga och vikarie för andre notarie dyrtidstillägg bestrides av statsmedel även å den del av utgående arvode, som gottgöres statsverket genom avdrag å häradshövdingens avlöningsmedel, skolande därvid till vikarie för häradshövding med förordnande enligt 34 § domsagostadgan eller därmed likställt förordnande dyrtidstillägg utgå å ett beräknat belopp av 7,800 kronor om året.

Till häradshövding utgår dyrtidstillägg å ett beräknat belopp av 7,800 kronor om året.

I fråga om notarie vid domkapitel likställes med de avlöningsförmåner, varå dyrtidstillägg enligt § 1 mom. 1 skall utgå, så stor del av vederbörandes övriga inkomster i tjänsten, att det belopp, varå dyrtidstillägg beräknas, uppgår till 2,500 kronor utöver enligt stat utgående avlöningsförmåner.

Dyrtidstillägg beräknas även å författningsenligt utgående inkvarterings- och servisbidrag, som gäldas av andra medel än statsmedel.

Befattningshavare vid allmänt läroverk, vid högre lärarinneseminariet och vid folkskoleseminarium åtnjuta dock icke dyrtidstillägg å hyresersättning eller hyresbidrag. Ej heller utgår dyrtidstillägg å den del av arvodet till föreståndaren för yrkespedagogiska centralanstalten, som beräknas motsvara dylik ersättning.

§ 6.

Till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, utbetalas dyrtidstillägg under iakttagande i tillämpliga delar av ovan meddelade bestämmelser.

§ 7.

Till innehavare av sådan befattning i statens tjänst, för vilken avlöningen icke till siffran bestämts av Konung och riksdag eller av Kungl. Maj:t och ej heller utgår efter av riksdagen prövade grunder, skall den myndighet, som äger bestämma avlöningen, lämna dyrtidstillägg, om och i den mån sådant finnes påkallat, därvid ovan meddelade

bestämmelser skola äga motsvarande tillämpning, med iakttagande *dels* att dyrtidstillägg icke skall utgå å sådan del av avlöning, som må vara föranledd av efter ingången av augusti månad 1914 inträdd ökning i levnadskostnaderna, och att det å avlöningen i övrigt belöpande dyrtidstillägget minskas med belopp, motsvarande sagda del av avlöningen, *dels ock* att i intet fall till sådana icke-ordinarie befattningshavare, som för sitt arbete i statens tjänst åtnjuta så kallade gratifikationer eller flitpenningar, dyrtidstillägg må utgå med mera än hälften av vad dyrtidstillägg å dem tilldelade belopp enligt berörda bestämmelser skolat utgöra.

§ 8.

För befattningshavare, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, beräknas dyrtidstillägget å de sammanlagda avlöningsförmånerna och utbetalas vid den befattning, som medför högsta avlöningen, eller, därest avlöningarna äro lika, vid den befattning, till vilken han först blivit befordrad.

Dyrtillägg utgår ej å i de särskilda avlöningsbeloppen ingående öretal, som överstiger fullt krontal. Vad av det beräknade dyrtidstillägget överskjuter helt krontal bortfaller.

§ 9.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till dyrtidstillägg befattningshavare vid flottans pensionskassa och vid statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. indelt manskap vid krigsmakten, reservofficersaspiranter vid flottan, reservmarinintendentsaspiranter samt den vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien anställde s. k. Hjertbergska antikvariern.

§ 10.

Från åtnjutande av dyrtidstillägg undantagas:

1:o) arbetarpersonalen vid telegrafverkets linjedistrikt och vid telegrafverkets verkstad,

2:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag, samt

3:o) arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk.

§ 11.

Om befattningshavare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

§ 12.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar Kungl. Maj:t nödiga tabeller.

§ 13.

Dyrtidstillägget utbetalas månadsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1923, från och med vilken dag kungörelsen den 15 juni 1922 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst (nr 356) upphör att gälla.
